

RECENZE

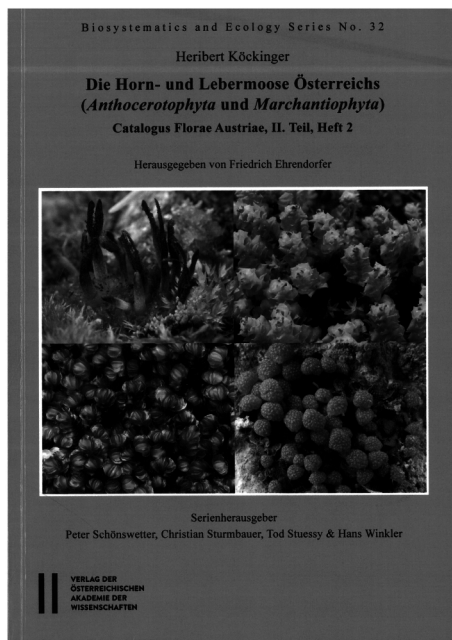
Review

Heribert Köckinger (2017): Die Horn- und Lebermoose Österreichs (Anthocerotophyta und Marchantiophyta). – Catalogus Florae Austriae, II. Teil, Heft 2. Biosystematics and Ecology Series No. 32. Austrian Academy of Sciences, Vienna, Austria.

Moderní konspekt rakouských játrovek a hlevíků vychází po dlouhých 18 letech po publikaci analogického konspektu mechů (Grims 1999, Die Laubmoose Österreichs). Více než patnáctileté zpoždění vydání tohoto pro rakouskou i středoevropskou bryologickou komunitu poměrně zásadního díla můžeme po úspěšném završení vnímat i jako pozitivum. Umožnilo totiž začlenění výsledků v posledních desetiletích intenzivního floristického průzkumu spolu s taxonomickým pokrokem v chápání celé řady kritických taxonů játrovek. Oproti koncepci mechové části konspektu navíc došlo k významnému rozšíření obsahu jednotlivých hesel. Zatímco u mechů najdeme pouze stručnou slovní ekologickou charakteristiku a shrnutí rozšíření v Rakousku

(v případě jednoho či několika nálezů v jednotlivých spolkových zemích konkrétní lokality včetně uvedení sběratele či literárního zdroje, v případě hojnějšího výskytu všeobecnějším popisem), u játrovek a hlevíků jsou uvedeny i další cenné údaje. Podrobná slovní ekologická charakteristika je doplněna kódovanými charakteristikami (Ellenbergovy indikační hodnoty), přibyla podrobná sociologická charakteristika, stručný charakter celosvětového rozšíření a fytogeografický element, zhodnoceno je ohrožení v Rakousku. Oproti mechové části byla také značně rozšířena obrazová dokumentace. Z Rakouska je tak nyní podrobně komentován výskyt 260 druhů játrovek a čtyř druhů hlevíků (pro srovnání, z našeho území je uváděno 207 druhů játrovek a stejný počet hlevíků).

V nomenklatuře se autor v zájmu uživatelů drží nedávno publikovaného světového checklistu játrovek (PhytoKeys 59: 1–828, 2016) s několika podrobně komentovanými výjimkami. Těmi jsou např. pojetí druhů *Lophozia longiflora* s. str., *L. ventricosa*; *L. latifolia* je nově nakombinována

do rodu *Lophozipsis*; *Scapania praetervisa* považována za synonymum druhu *S. mucronata*. Asi nejpodstatnějším hodnotícím kritériem každého podobného katalogu je otázka, do jaké míry fakticky naplňuje svůj cíl, tedy odráží informaci o ekologii a rozšíření jednotlivých taxonů. Zde musím před prací kolegy a kamaráda Heriberta hluboce smeknout. Podrobné floristické průzkumy jak hlavního autora, tak jeho četných spolupracovníků (vesměs mimo akademickou oblast) v posledních 25 letech, přinesly zasloužené ovoce a Rakousko se tak stalo zcela ojedinělým příkladem země, ve které jsou vysokohorské oblasti recentně velmi podrobně a erudovaně zdokumentovány. Neznamená to však, že mimo Alpy je možné mluvit o (recentní) neznalosti místní bryoflóry, i tam dosahuje prozkoumanost přinejmenším středoevropského standardu.

Recenzent by měl patrně najít alespoň drobný důvod ke kritice, ale v tomto případě jsem postaven před téměř nemožný úkol. Z pohledu využitelnosti této výjimečné publikace pro mimorakouské bryology asi někdo zalituje, že byla napsána v němčině, ale sám bych se patrně na místě autora nerozhodl jinak – ani v Rakousku a dalších německy hovořících zemích není bohužel znalost angličtiny stoprocentní. Uvítal bych také pokus o zhodnocení ohrožení rakouských jätrovek podle kritérií IUCN, i když sám jsem si vědom četných úskalí této metodiky. Obrovský pozitivní kvantitativní i kvalitativní posun jätrovko-hlevíkové části Katalogu oproti dílu věnovanému mechům samozřejmě vyvolává také otázku po případné žádoucí budoucí aktualizaci a doplnění mechové části. Každopádně se toto dílo stává nepostradatelnou příručkou pro kohokoliv, kdo potřebuje podrobné a seriózní informace o rozšíření a ekologii jätrovek a hlevíků v Rakousku a mohlo by sloužit i jako velmi solidní základ budoucí jätrovkové flóry Rakouska či alpských zemí.

Jan Kučera